

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

МАХСМИ Степана Григорійовича

на тему: «Локальні політичні ідентичності як ресурс розвитку територіальних громад»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія»

(галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки)

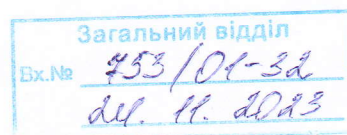
Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена тим, що ідентичність, і особливо політична ідентичність, відіграють велику роль у сучасному суспільстві, впливають на динаміку політичних процесів, визначають політики розвитку суспільних сфер та їх сутність. Процеси децентралізації в Україні значно зміцнили фінансово-економічну та політичну суб'єктність українських регіонів та громад, активізували політичне життя, підвищили роль політичних ідентифікацій мешканців локальних спільнот, їх вплив на територіальний розвиток.

Актуальність дослідження посилюється й тим фактом, що в українській літературі поки ще не було зроблено наукової оцінки ролі політичної ідентичності у розвитку територіальних громад. Увага в українських дослідженнях приділяється локальній ідентичності загалом, без акценту на її політичну складову, а роль саме локальних політичних ідентичностей у розвитку політичних та соціально-економічних процесів локальних територій залишається недостатньо дослідженою темою.

Виходячи із вищевикладеного, дослідження локальних політичних ідентичностей, як ресурсу розвитку територіальних громад, є сьогодні актуальним та перспективним. Слід зазначити, що, незважаючи на те, що зараз йде повномасштабна війна Росії проти України, проблеми, які досліджуються в роботі, є актуальними сьогодні та мають практичне значення в майбутньому.

Дисертаційна робота Махсми Степана Григорійовича представляє комплексний аналіз локальної політичної ідентичності, її сутності, функцій та ролі у розвитку територіальних громад. Структура дисертаційного дослідження є логічною, відповідає поставленій меті та завданням. Визначення об'єкта та предмета дослідження є коректним та науково обґрунтованим щодо відповідності теми кваліфікаційної роботи існуючим вимогам.

Дисертаційне дослідження складається із вступу, трьох розділів (семи підрозділів), висновків до кожного розділу, висновків до роботи та списку використаних джерел. Це надало можливість повністю розкрити тему, розв'язати теоретичні проблеми політологічного аналізу локальної політичної ідентичності,

проаналізувати її практичний вплив на розвиток територіальних громад, визначити роль у формуванні місцевих політик.

У першому розділі кваліфікаційної роботи досліджено міждисциплінарні підходи до визначення ідентичності, зроблено політологічний аналіз локальної ідентичності, її політичних функцій. Представляють науковий інтерес авторські інтерпретації основних понять дослідження, що свідчить про глибоке розуміння та особисте бачення явищ та процесів, що досліджуються у роботі. Здобутком автора є категоризація поняття «локальна політична ідентичність», визначення її сутності, функцій та ролі в суспільних процесах локальних територій. Автором сформульовано методологічну базу роботи, визначено та обґрунтовано основні підходи та методи предмета дослідження. На підставі аналізу праць українських науковців зроблено висновок про підходи та основні напрямки дослідження локальних ідентичностей у вітчизняній літературі.

Другий розділ дисертаційної роботи присвячено політиці ідентичності, можливостям конструювання ідентичності, особливостям локальної політики ідентичності. На основі детального аналізу визначено основні фактори, механізми та інструменти реалізації політики ідентичності. Заслуговує на увагу запропонований автором алгоритм здійснення локальної політики ідентичності, ретельний аналіз суб'єктів впливу на формування локальної політичної ідентичності. Вдалим бачиться авторський підхід до визначення факторів політичного узгодження у територіальній громаді, дослідження соціального капіталу як об'єднуючої платформи для формування загальних інтересів, цілей та цінностей у локальній спільноті.

У третьому розділі автор зупиняється на ресурсному потенціалі локальних політичних ідентичностей у розвитку територіальних громад та актуалізує дуже важливі питання, які пов'язані з розвитком місцевого самоврядування та локальної демократії. Автор дає детальну характеристику розвитку місцевого самоврядування в Україні, аналізує законодавчу базу процесів децентралізації та об'єднання територіальних громад, досліджує механізми впливу локальних політичних ідентичностей на легітимацію місцевих влад, перш за все, через політичні вибори та різні форми демократичної участі. Науково обґрунтованим є аналіз впливу нового Виборчого Кодексу на «партизацію» локальних ідентифікацій, підвищення їх ролі у виборчому процесі локального рівня. Науковий інтерес мають визначення механізмів впливу локальних політичних ідентичностей на соціально-економічні процеси, спроможність та сталий розвиток громад.

Наукові положення та результати роботи, що сформульовані у висновках, розроблені Махсмою Степаном Григоровичем самостійно та мають наукову новизну. Насамперед, наукову новизну складає комплексний політологічний аналіз та визначення ролі локальних політичних ідентичностей у розвитку територіальних громад. Автором ґрунтовно доведено, що консолідована локальна політична

ідентичність, яка формується навколо узгоджених політичних цілей та цінностей, може стати основою сталого розвитку, мобілізації членів спільноти для вирішення політичних і соціально-економічних завдань громади. Наукову новизну має авторський підхід до формулювання предмету та мети дослідження, визначення наукових завдань, аналіз впливу локальних політичних ідентичностей не тільки на політичні, алей на соціально-економічні практики локальних територій. Наукову цінність представляють теоретичні положення та висновки роботи: удосконалення типології політичних ідентичностей; їх функцій; типи ідентифікаційних криз; функціональний аналіз локальних політичних ідентичностей; удосконалення дефініції базових категорій теми дослідження та інші теоретичні здобутки автора. Отримали подальший науковий розвиток політика ідентичності, методологія вивчення політичних ідентичностей та роль соціального капіталу в політичній стабільності локальних спільнот.

Дослідження С. Г. Махсми є доказовим з емпіричної точки зору. Воно ґрунтується на дискурсивному аналізі теорій політичної ідентичності, контент-аналізі документів, експертних доповідей й фахових дискусій, аналізі соціологічних досліджень провідних інститутів з політології та соціології. Дисертаційне дослідження спирається на широку джерельну базу, праці як зарубіжних, так і вітчизняних авторів.

Дисертаційна робота пройшла необхідну апробацію. Основні положення, результати та висновки дослідження апробовані в 15 публікаціях, зокрема, автор має 1 опубліковану статтю в закордонному науковому журналі країни Європейського Союзу (Чеська Республіка) та 4 статі у фахових наукових виданнях України з політичних наук, 10 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

Дослідження має практичне значення. Теоретичні узагальнення, оцінки та результати роботи можуть бути корисними при розробці політики ідентичності, удосконаленні функціонування та легітимації органів місцевого самоврядування. Розуміння ролі локальних політичних ідентичностей у політичних і соціально-економічних процесах локальних територій дозволить представникам місцевої влади, інститутам громадянського суспільства, місцевим ЗМІ, зацікавленим групам та індивідам використовувати цей ресурс у зміцненні сталого розвитку та демократії у локальних спільнотах.

Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути впроваджені у навчальному процесі, при підготовці фахівців у галузі соціальних наук: політології, державного управління, соціології, психології тощо.

Однак, визначаючи достатньо високий методологічний та теоретичний рівень дисертації, вважаємо за необхідне висловити наступні зауваження та побажання щодо цієї роботи:

1. Третій розділ дослідження є дуже важливим з практичної точки зору. У підрозділах 3.1. та 3.2. здобувач пише про фактори та можливості конвертації

локальної політичної ідентичності в політичні та соціально-економічні практики. На наш погляд, важливим фактором цієї конвертації є інститути громадянського суспільства. Може доцільно було б зупинитися на цьому факторі більш конкретно?

2. У 3 розділі підрозділу 3.1. визначено, що реформа децентралізації, яка передбачає у тому числі реформу місцевого самоврядування, здійснюється в контексті євроінтеграційних прагнень України, підкреслено, що у 1997 році Україна ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування. На наш погляд, робота значно б виграла, якби автор приділив увагу вдалим прикладам функціонування органів місцевого самоврядування на основі децентралізації в країнах ЄС.

3. На наш погляд, підрозділ 3.1. містить дуже ретельний аналіз законодавчої бази процесів децентралізації, чи було це доцільно в контексті предмету дослідження?

4. У дисертації декілька разів підкреслюється, що прийняття нового Виборчого Кодексу в Україні та подальших змін до нього загострило політичну конкуренцію на місцях. Необхідно було б звернути увагу, чому це активізувало значення локальної політичної ідентичності у формуванні та легітимації місцевих органів влади?

Однак, зазначені зауваження та побажання мають дискусійний характер, не знижують цінності й наукової новизни даного дослідження, яке дійсно становить значний теоретичний і практичний інтерес.

Вищезазначене дозволяє зробити висновок, про те, що дисертаційна робота С. Г. Махми «Локальні політичні ідентичності як ресурс розвитку територіальних громад» за спеціальністю 052 «Політологія» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке містить обґрунтовані й достовірні наукові результати, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами), вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), та може бути представлена до захисту на засіданні спеціалізованої вченої ради.

Рецензент:

**доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політології
та міжнародних відносин
Маріупольського державного університету**

Наталія ПАШИНА

Особистий підпис Н. Пашина
політ. н. проф. засвідчую
начальник загального відділу [Signature]

ОКСАНА СТРЕТОВИЧ